

ΤΟ ΥΨΗΛΟΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ, ΣΥΝΑΡΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΥΨΗΛΗΣ ΜΟΡΦΩΤΙΚΗΣ ΣΤΑΘΜΗΣ

Τοῦ κ. SEYMOUR E. HARRIS,
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Harvard

Διὰ διαφόρους λόγους, οἱ οικονομολόγοι ἐκδηλώνουν ἀπὸ δεκαετίας ἀϋξάνομενον ἐνδιαφέρον διὰ τὰ προβλήματα τῆς *ἐκπαιδεύσεως*, κατὰ τὰ τελευταῖα δὲ ἔτη ἠσχολήθησαν, μεταξὺ ἄλλων καὶ μὲ τὰ ἀκόλουθα προβλήματα :

— Τὴν προσφορὰν καὶ τὴν ζήτησιν πτυχιούχων πανεπιστημίων.

— Τὰς σχέσεις μεταξὺ τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, τῆς παραγωγικότητος καὶ τοῦ εισοδήματος, ἀφ' ἑτέρου, καὶ τὰς σχέσεις μεταξὺ τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῆς σχεδιοποιήσεως τῆς οἰκονομίας.

— Τοὺς τρόπους χρηματοδοτήσεως τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἐνώπιον μιᾶς ζήτησεως ἀϋξανομένης πολὺ ταχύτερον ἀπὸ τὸν πληθυσμὸν.

— Τὴν ὀρθολογικὴν διεύθυνσιν τῶν σχολικῶν καὶ πανεπιστημιακῶν ἰδρυμάτων πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς συνεχοῦς ἀϋξήσεως τοῦ συνολικοῦ καὶ κατὰ σπουδάζοντα κόστους.

— Τὴν σχέσιν μεταξὺ τῆς κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς καταστάσεως τῶν γονέων τῶν μαθητῶν, καὶ τῆς φοιτήσεως εἰς ἰδρύματα τῆς μέσης καὶ ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως.

— Τὴν ἐξέλιξιν τῆς ζητήσεως παιδείας τόσοσιν ὡς ἐπενδύσεως, ὅσον καὶ ὡς ἀγαθοῦ καταναλώσεως.

Κατὰ γενικὸν κανόνα, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι αἱ χῶραι, αἱ ὁποῖαι διαθέτουν μεγάλα μέσα ἐκπαιδεύσεως ἔχουν ἐπίσης ἀρκετὰ ὑψηλὸν εἰσόδημα κατὰ κάτοικον. Εἶναι π.χ. φανερὸν ὅτι αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι ἔχουν τὸ ὑψηλότερον ἐπίπεδον ἐκπαιδεύσεως καί, ἐπὶ τῶν διαφόρων βάσεων, φαίνεται ὅτι οἱ Ἀμερικανοὶ εἶναι ὁ περισσότερον μορφωμένος λαός, ἐνῶ ἐπίσης ἔχουν τὸ ὑψηλότερον κατὰ κάτοικον εἰσόδημα.

Δὲν πρόπει, ἐν τούτοις, νὰ υπερβάλλεται οὔτε ἡ εἰς τὸν τομέα αὐτὸν ὑπεροχὴ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, οὔτε ἡ σημασία τῆς σχέσεως μεταξὺ ἐπιπέδου ἐκπαιδεύσεως καὶ εισοδήματος. Ἐάν ληφθῆ ὡς βᾶσις τὸ ποσοστὸν τῶν φοιτῶντων ἐκπαιδεύσεως καὶ εισοδήματος. Ἐάν ληφθῆ ὡς βᾶσις τὸ ποσοστὸν τῶν φοιτῶντων εἰς τὴν ἀνωτάτην ἐκπαίδευσιν ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀτόμων, τὰ ὁποῖα ἀνήκουν εἰς τὴν ὁμάδα αὐτὴν ἡλικίας (17 21 ἐτῶν), αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι ὑπερέχουν ἀσφαλῶς τῶν χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης κατ' ἀναλογίαν 8 πρὸς 1 ἢ ἀκριβέστερον 32 πρὸς 4 (ἀπὸ τινων ἐτῶν ἄλλωστε ἡ ὑπεροχὴ αὐτὴ περιορίζεται

ταχέως ἐν συγκρίσει πρὸς ὄρισμένας χώρας, ἰδίως τὴν Γαλλίαν). Πάντως, ἐὰν ἡ σύγκρισις περιορισθῇ ἐπὶ τῆς ἀναλογίας τῶν νέων ἡλικίας 17 ἕως 21 ἐτῶν ἢ 21 ἕως 24, οἱ ὁποῖοι φοιτοῦν εἰς τὴν ἀνωτάτην ἐκπαίδευσιν, τὸ πλεόνασμα τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν ἔναντι τῶν χωρῶν τοῦ Ο.Ο.Σ.Α. περιορίζεται εἰς 3 πρὸς 1. Ἄλλωστε, ὡς πρὸς τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα, ἡ ὑπεροχὴ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν εἶναι 2 πρὸς 1 περίπου, ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς χώρας τῆς Βορείου Ἐυρώπης καὶ τὴν Γαλλίαν, καὶ 3 πρὸς 1 περίπου, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ σύνολον τῶν χωρῶν τῆς Δυτικῆς Ἐυρώπης.

Σπάταλος ὑπερμόρφωσις εἰς ἐλευθέρια ἐπαγγέλματα

Σημειοῦται ἐπίσης ὅτι εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας μέγα μέρος τῆς ἐκπαιδύσεως «σπαταλᾶται» ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι ὑπάρχει τάσις ὑπερμόρφωσης κυρίως εἰς τὰ ἐλευθέρια ἐπαγγέλματα. Ἄλλοτε ἦσαν ἀρκετὰ δύο ἔτη σπουδῶν μετὰ τὴν μέσην ἐκπαίδευσιν διὰ νὰ ἀποκτήσῃ τις τὸ δικαίωμα νὰ διδάσκῃ εἰς τὰ ἀμερικανικὰ σχολεῖα. Τώρα χρειάζονται κατὰ μέσον ὄρον τέσσαρα. Οἱ ἰατροί, οἱ ὁποῖοι πρὸ μιᾶς γενεᾶς ἤρχιζον τὴν ἀσκήσιν τοῦ ἐπαγγέλματός των μετὰ 18 ἔτη σπουδῶν, σήμερον σπουδάζουν ἐπὶ 21·24 ἔτη. Οἰαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἐπὶ τοῦ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου τὰ πλεονεκτήματα τῆς μεγαλυτέρας σπουδῆς, ἡ ὑπερμόρφωσις αὐτὴ ὡς ἐπένδυσις ἀντιπροσωπεύει κάποιαν σπατάλην. Ἐπὶ πλέον, ἡ ὑπερμόρφωσις εἶναι δαπανηρά, διότι, ἐνώπιον τῶν ἀπαιτήσεων αὐτῶν, οἱ πιθανοὶ ὑποψήφιοι ἀπογοητεύονται (π.χ. εἰς τὴν ἰατρικὴν).

Ἀπὸ τινων ἐτῶν, οἱ οἰκονομολόγοι ἔχουν τὴν τάσιν νὰ καθορίζουν ἔξαιρικῶς ἀκριβεῖς σχέσεις μεταξὺ τῆς ἐκπαιδύσεως ἀφ' ἑνὸς καὶ τοῦ εἰσοδήματος καὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἀφ' ἑτέρου εἰς Ἑνωμένας Πολιτείας. Ἐν τούτοις, ἡ οἰκονομικὴ πρόοδος, ἡ αὔξησις τῆς παραγωγικότητος καὶ τὸ ὑψηλὸν κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα δὲν ὀφείλονται μόνον εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν, ἀλλ' ἐπίσης καὶ εἰς τὸ μέγεθος τῶν πόρων, τὴν ἀρμοδιότητα τῶν στελεχῶν, τὴν πρόοδον τῆς τεχνικῆς, τὴν ἔκτασιν τῆς ζώνης ἐλευθέρως συναλλαγῆς, εἰς τὸ γεγονός ὅτι ἡ χώρα οὐδέποτε ὑπέστη ἐπιδρομὴν καὶ εἰς τὸν μέγαν ρόλον τὸν ὁποῖον παίζει τὸ κεφάλαιον. Ἡ ἔξαιρικῶς στενὴ συσχέτισις, ἡ ὁποία φαίνεται νὰ ὑπάρχῃ μετὰ τοῦ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου καὶ τοῦ κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος ἐνδέχεται νὰ ὀδηγήσῃ εἰς πλάνην. Ἐὰν εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ μεγάλη μόρφωσις ὀδηγεῖ εἰς αὔξεις τῶν εἰσοδημάτων, δύναται ἐπίσης νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι ἡ αὔξησις τῶν εἰσοδημάτων ἐπιδρᾷ εὐμενῶς ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς ἐκπαιδύσεως. Ὁ Πρόεδρος Κέννεντυ εἶχεν ἀποδώσει τὰ 40% τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγικότητος εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς ἐκπαιδύσεως.

Οἱ οἰκονομολόγοι, κυρίως εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας, ἐνδιαφέρονται ὀλογὲν περισσότερον διὰ τὴν σύγκρισιν μεταξὺ τῆς ἀποδόσεως τῶν συμπληρωματικῶν ἐπενδύσεων εἰς ὑλικὸν κεφάλαιον καὶ τῆς ἀποδόσεως τῆς ἀνθρώπινης ἐπενδύσεως. Εἰδικότερον, ἐπιζητοῦν νὰ εὔρουν τὰς ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήματα, ὡς τὸ ἀκόλουθον: «ποία σχέσις δύναται νὰ ἀναμένεται ἀπὸ τὴν ἐπὶ πλέον ἐπένδυσιν 1 ἢ 100 ἑκατ. δολλαρίων εἰς ἀνθρώπινον κεφάλαιον, δηλ. ἐκπαίδευσιν καὶ ἔρευναν, ἐν σχέσει πρὸς ἐκείνην μιᾶς ὁμάδος ἐπενδύσεως ὑπὸ μορφὴν ὑλικῶν πόρων»;

Τὸ συμπέρασμα εἶναι συχνὰ ὅτι *γίνονται μεγάλοι ἐπενδύσεις εἰς ὑλικὸν κεφάλαιον καὶ ὄχι ἀρκεταὶ εἰς ἀνθρώπινον.*

᾿Ορισμένοι Ἀμερικανοὶ οἰκονομολόγοι ἔδωσαν, μὲ τὴν βοήθειαν ἀναλόγων μεθόδων, σαφεῖς καὶ γενικῶς αἰσιδόξους ἀπαντήσεις εἰς τὸ πρόβλημα τῶν σχέσεων μεταξύ ἐκπαιδεύσεως καὶ οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ἀσφαλῶς, ὅμως, αἱ πρόοδοι τῆς ἐπιστήμης, εἰς τὴν ὁποίαν ὀφείλομεν τὸ αὐτοκίνητον, τὸ ἀεροπλάνον καὶ τὴν πενικιλίνην, ὀφείλονται εἰς τὴν ἀλληλεξάρτησιν τῶν ἐπενδύσεων.

Θετικὴ συσχέτισις

Ἐν τούτοις, οἰαδήποτε καὶ ἐὰν εἶναι ἡ ἀκριβὴς φύσις τοῦ συνδέσμου μεταξύ τῶν δύο τομέων, δὲν δύναται τις νὰ ἴδῃ πῶς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀρνηθῆ τὸν ρόλον, τὸν ὁποῖον παίζει ἡ ἐκπαίδευσις εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ εἰσοδήματος. Ὑπάρχει θετικὴ συσχέτισις μεταξύ των. Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ σχέση αὐτὴ δὲν εἶναι ἐνίοτε σαφής. Οὕτως, εἰς τὴν Ρωσίαν, ὁ βαθμὸς τῆς ἐκπαιδεύσεως εἶναι δυσανάλογος μὲ τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα. Εἶναι προφανές ὅτι ὑπάρχει σαφὴς σχέση μεταξύ ἐκπαιδεύσεως καὶ εἰσοδήματος, ἀλλὰ πρέπει νὰ υπογραμμισθῆ ὅτι ἡ σχέση αὐτὴ εἶναι πολλαπλῆ, διότι ἡ ἐκπαίδευσις δὲν εἶναι τὸ μόνον στοιχεῖον τὸ ὁποῖον ἐξηγεῖ τὸ ὑψηλὸν ἐπίπεδον τῶν εἰσοδημάτων καὶ προσδιορίζει τὴν πρόοδον.

Ἐπ' αὐτοῦ αἱ στατιστικαὶ σχέσεις εἶναι ἐνίοτε παραπλανητικαί. Οὕτως, εἰς τὸ ἔσωτερικὸν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, αἱ πτωχότεραι Πολιτεῖαι, αἱ ὁποῖαι διαθέτουν μικρὰ οἰκονομικὰ μέσα, ἔχουν ἐν τῷ συνόλῳ τὴν τάσιν νὰ διαθέτουν διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν σχετικῶς ὑψηλὸν ποσοστὸν τοῦ εἰσοδήματός των. Ἀντιθέτως, εἰς τὴν Δυτ. Εὐρώπην, αἱ μειονεκτοῦσαι χῶραι, ὡς ἡ Ἰσπανία, ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Πορτογαλία διαθέτουν διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν πολὺ μικρότερον μέρος τοῦ εἰσοδήματος των ἀπὸ τὴν Γαλλίαν, τὴν Μεγάλην Βρετανίαν καὶ θὰ ἐποποθετοῦντο εἰς τὴν βᾶσιν τῆς κλίμακος ἐὰν αἱ χῶραι κατετάσσοντο βάσει τῆς ἐκτάσεως τῆς καταβαλλομένης προσπαθείας. Ἡ Γερμανία ὅμως ἀποτελεῖ ἐξαιρέσιν, δοθέντος ὅτι αἱ δι' ἐκπαίδευσιν δαπάναι τῆς εἶναι μικραὶ ἐν σχέσει πρὸς τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα.

Αἱ ὑπανάπτυκτοι χῶραι, ἐντυπωσιασθεῖσαι ἀπὸ τὴν σχέσιν, ἡ ὁποία φαίνεται ὑφισταμένη μεταξύ τοῦ βαθμοῦ ἐκπαιδεύσεως καὶ τοῦ βιοτικῆς ἐπιπέδου, ἐπιδιώκουν τὴν εἰς εὐρείαν κλίμακα ἐπέκτασιν τῆς ἐκπαιδεύσεως. Ἐν τούτοις, ἡ διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν διάθεσις πόρων, ἡ ἔκτασις τῶν ὁποίων φαίνεται δικαιολογημένη καὶ χρήσιμος εἰς τὰς χώρας, εἰς ἃς τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα ἀνέρχεται εἰς 1.000 - 2.500 δολλάρια, θὰ ἦτο ἴσως ἐντελῶς ἄκαιρος εἰς ἐκείνας εἰς ἃς τὸ ἀτομικὸν εἰσόδημα ποικίλλει μεταξύ 50 καὶ 300 δολλαρίων.

Τὸ ζήτημα τοῦ κατὰ μονάδα κόστους, εἶναι ἐνα ἀπὸ τὰ περισσότερον παραπλανητικὰ στοιχεῖα τοῦ προβλήματος τῆς ἐκπαιδεύσεως. Εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, εἰς τὰ ἰδρύματα ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως, τὸ κατὰ σπουδαστὴν κόστος εἶναι τριπλάσιον ἢ τετραπλάσιον ἐκείνου τῶν κατωτέρων σχολείων.

Εἰς τὴν Γαλλίαν, ἐξ ἄλλου, εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Παρισίων, τὸ ὁποῖον ἔχει 100.000 φοιτητάς, τὸ κατὰ μονάδα κόστος εἶναι περίπου τὸ αὐτὸ μὲ τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως. Ἀποφασιστικὸν ρόλον φαίνεται νὰ παίξῃ ἐπ' αὐτοῦ ἡ συνή-

θεια τῶν φοιτητῶν νὰ μελετοῦν ἐκτὸς τοῦ πλαισίου τοῦ Πανεπιστημίου.

Τί διαπιστοῦται ἐκ τῆς παραβολῆς τοῦ κατὰ σπουδαστὴν κόστους μὲ τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα; Εἰς τὰς πτωχὰς Πολιτείας τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τὸ κατὰ μονάδα κόστος εἶναι σχετικῶς ὑψηλόν, τοῦτο δὲ δύναται νὰ ἐξηγηθῆ ὡς ἑξῆς: Ἐὰν τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα εἶναι χαμηλόν, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν σπάνιν τῶν τοπικῶν πόρων καὶ τὴν μικρὰν τῶν παραγωγικότητα, ἐνῶ τὸ κατὰ μονάδα κόστος τῆς ἐκπαιδύσεως ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοὺς οικονομικοὺς παράγοντας ὁλοκλήρου τῆς χώρας, κυρίως εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὰς ἀμοιβὰς τοῦ καθηγητικοῦ προσωπικοῦ, τὸν τεχνικὸν ἐξοπλισμὸν κλπ.

Ἐθνηγὴ καὶ ἀκριβῆ ἀνωτάτη παιδεία

Τὰ συμπεράσματα τῆς παραβολῆς τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης μὲ τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας εἶναι ἐκπληκτικά. Εἰς τὴν Γαλλίαν τὸ κατὰ μονάδα κόστος τῆς ἀνωτάτης ἐκπαιδύσεως εἶναι ἐξαιρετικῶς χαμηλόν ἀκόμη καὶ ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα. Εἰς τὴν Μεγάλῃν Βρεταννίαν, ἂν καὶ τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα δὲν φθάνη οὔτε τὸ ἡμισυ τοῦ ἀμερικανικοῦ, τὸ κατὰ σπουδαστὴν κόστος εἰς τὴν ἀνωτάτην ἐκπαίδευσιν εἶναι ὅσον καὶ εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας, ἐὰν ὄχι καὶ μεγαλύτερον. Ἡ ἀνωτάτη ἐκπαίδευσιν εἶναι ἐκεῖ ἀναμφισβητήτως δαπανηρά.

Τίθεται τὸ ἐρώτημα: Εἶναι προτιμότερον νὰ ἐπιχορηγοῦνται ἀπ' εὐθείας τὰ ἰδρύματα ἀνωτάτης ἐκπαιδύσεως, νὰ μειοῦται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ καθαρόν κόστος τῆς λειτουργίας τῶν καὶ συνεπῶς τὰ ἔξοδα, τὰ ὁποῖα καταβάλλουν οἱ σπουδασταί, ἢ νὰ ζητῆται ἀπὸ αὐτοὺς μία συμμετοχὴ πλησιάζουσα περισσότερον τὸ πραγματικὸν κόστος καὶ νὰ χορηγοῦνται ὑποτροφίαι βάσει τῶν ἀναγκῶν καὶ ἱκανοτήτων ἐκάστου; Προτιμῶ τὴν λύσιν, ἣ ὁποία συνίσταται εἰς τὴν εἰσπραξίν τῶν δαπανῶν φοιτήσεως, αἱ ὁποῖαι θὰ ἀνέρχοντο π.χ. εἰς 1.000 δολλάρια εἰς Ἑνωμένας Πολιτείας καὶ Μεγάλῃν Βρεταννίαν καὶ τὴν χορήγησιν ὑποτροφιῶν βάσει τῆς οικονομικῆς καταστάσεως τοῦ σπουδαστοῦ. Τὸ σημερινὸν σύστημα συν-επάγεται ἀσκόπου δαπάνας, διότι *πολλοὶ σπουδασταὶ λαμβάνουν ἐπιχορηγήσεις, τῶν ὁποίων δὲν ἔχουν ἀνάγκην καὶ οὕτω πλούσιοι ἐπιχορηγοῦνται ἀπὸ πτωχοῦς.*

Ἐνα ἀπὸ τὰ παράδοξα τῆς ἀνωτάτης ἐκπαιδύσεως εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας εἶναι ὅτι, ἀφ' ἑνός, ἄνω τῶν 40% τῶν ἀποφοιτῶντων ἐκ τῆς μέσης ἐκπαιδύσεως ἐγγράφονται εἰς τὴν ἀνωτάτην — δηλαδὴ πολλοὶ — ἀφ' ἑτέρου, τὰ κεφάλαια τὰ ὁποῖα διατίθενται διὰ τὴν ἐνίσχυσίν της εἶναι μικρά. Ἐνῶ αἱ τρέχουσαι ἐπιβαρύνσεις τῶν ἰδρυμάτων ἀνέρχονται εἰς 5 περίπου δισεκατ. δολλάρια, τὸ ὕψος τῶν δαπανῶν τῆς φοιτήσεως, αἱ ὁποῖαι καταβάλλονται ἀπὸ τοὺς σπουδαστὰς κυμαίνονται μεταξὺ 1 · 1½ δισεκατ. δολλάρια. Παρὰ τὸν ἐκδημοκρατισμὸν τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαιδύσεως εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας, τὸ ὕψος τῶν ὑποτροφιῶν μόλις φθάνει τὰ 150 περίπου ἑκατομμύρια δηλαδὴ περίπου τὰ 2,5% τῶν βαρῶν τῶν γονέων καὶ τῶν σπουδαστῶν. Γενικῶς, αἱ χῶραι τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἐνδιαφέρονται περισσότερον διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ σπουδαστοῦ ἀπὸ κάθε ἐμπόδιον οικονομικοῦ χαρακτῆρος.

Πρέπει όμως να προστεθῆ ότι διὰ διαφόρων διευκολύνσεων οἱ Ἄμερικανοὶ φοιτηταὶ ἐξασφαλίζουν πολλὰς ἑκατοντάδας ἑκατομμυρίων δολλαρίων ἐπὶ πλεόν.

Πολλὰ τὰ προβλήματα

Πολλὰ λεπτὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἀφοροῦν τὰς οικονομικὰς πλευρὰς τῆς ἐκπαιδεύσεως, δὲν ἔχουν εἰσέτι λυθῆ.

— Ποία εἶναι ἡ ἀπαιτουμένη «ποσότης ἐκπαιδεύσεως» (καὶ εἰς ποῖον ἐπίπεδον) διὰ τὰ ἀνταποκριθῆ πρὸς τοὺς σκοποὺς τῆς ἀναπτύξεως καὶ τὰς προβλεπομένας ἀνάγκας εἰς ἐργατικὸν δυναμικόν;

— Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ συμβιβασθῆ ἡ σχεδιοποίησις τῆς ἐκπαιδεύσεως μὲ τὴν οικονομικὴν σχεδιοποίησιν;

— Πόσα στελέχη πρέπει νὰ δημιουργηθοῦν διὰ τὰ ἀνταποκριθῶν πρὸς τὰ οικονομικὰ σχέδια καὶ τὰς εἰς ἐργατικὸν δυναμικὸν ἀνάγκας, τὰς ὁποίας συνεπάγονται τὰυτα;

— Υἄρχει φόβος ἐλλείψεως προσωπικοῦ ἀνωτέρας ἐιδικεύσεως, ἀκόμη καὶ ἐὰν ὁ ἀριθμὸς τῶν πτυχιούχων τῶν «κολλεγίων» φθάσῃ τὸ 1 ἑκατομμύριον ἢ καὶ περισσότερον κατ' ἔτος, ὅπως θὰ συμβαίη εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας ἀπὸ τοῦ 1970;

Εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, ἂν καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν πτυχιούχων «κολλεγίων» αὐξάνεται, τὸ εἰσόδημά των ὑπερβαίνει ἀκόμη ἐκεῖνο τῶν ἀποφοίτων τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, σχεδὸν ὅσον καὶ εἰς τὴν προηγουμένην γενεάν.

Μειονεκτήματα καὶ σπατάλαι

Οἱ οικονομολόγοι ἐνδιαφέρονται ὄλονεν περισσότερον διὰ τὸ πρόβλημα τῶν μειονεκτημάτων καὶ τῆς σπατάλης εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν, πού ὀφείλονται κυρίως εἰς τὴν ἀνωτάτην ἐκπαίδευσιν εἰς τὴν εἰδικὴν ὀργάνωσιν τοῦ τομέως αὐτοῦ.

Ἴδου μερικαὶ σπατάλαι, τὰς ὁποίας συνεπάγεται τὸ σύστημα ἐκπαιδεύσεως:

— Ἡ ἀτέλεια τῶν μεθόδων εἰσαγωγῆς τῶν ὑποψηφίων ὀδηγεῖ εἰς πολλὰς ἐγκαταλείψεις τῶν σπουδῶν. Δίδεται μεγάλη σημασία εἰς τὰ «τέστ» ἱκανότητος καὶ ὄχι ἀρκετὴ εἰς τὰ ἀποτελέσματα τῶν σπουδῶν τῶν ὑποψηφίων εἰς τὰς κατωτέρας βαθμίδας τῆς ἐκπαιδεύσεως.

— Ἐλλείπει καταλλήλου προσανατολισμοῦ, οἱ φοιτηταὶ δὲν ἐκλέγουν ἐπιτυχῶς τὸ ἴδρυμα εἰς τὸ ὁποῖον θὰ φοιτήσουν ὡς καὶ τὸ πρόγραμμα μελετῶν των, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον συνεπάγεται δαπάνας. Π.χ., εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, μόνον ἓνας ἐπὶ πέντε φοιτητῶν ἀποπερατώνει τὴν σχολὴν εἰς τὴν ὁποίαν ἐνεγράφη ἀρχικῶς.

— Τὸ γεγονός ὅτι οἱ προικισμένοι νέοι δὲν συνεχίζουν τὰς σπουδὰς των, εἴτε λόγῳ οικονομικῶν ἐμποδίων, εἴτε λόγῳ ἐλλείψεως κινήτρων, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον προκαλεῖ ἐπίσης τεραστίαν σπατάλην.

Ἐν συμπέρασματι, πολὺ ἀπέχομεν ἀπὸ τοῦ νὰ ἔχωμεν λύσει ὅλα τὰ προβλήματα πού θέτει ἡ σχέση ἐκπαιδεύσεως καὶ οικονομικῆς ἀναπτύξεως. Εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις συμβάλλει εἰς τὴν οικονομικὴν πρόοδον. Ἄλλὰ

εις ποίαν ἔκτασιν; Μερικὰ σημεῖα παραμένουν σκοτεινά, δὲν γνωρίζομεν ἀκόμη τὴν σημασίαν τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ δώσωμεν εἰς ἄλλους, πλὴν τῆς ἐκπαιδεύσεως, παράγοντας, οἱ ὁποῖοι συμβάλλουν εἰς τὴν παραγωγὴν καὶ τὰς μεταξὺ αὐτῶν συσχετίσεις.

Ἐν ὀλίγοις, αἱ οἰκονομικαὶ πλευραὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀποτελοῦν θέμα μεγάλων ἀντιθέσεων. Εἶχεν εἰς τὸ παρελθὸν ὑποτιμηθῆ ἢ συμβολῆ τῆς ἐκπαιδεύσεως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν αὔξησιν τῶν εἰσοδήματος. Δοθέντος ὅτι τὸ κόστος τῆς ἐκπαιδεύσεως αὐξάνεται συνεχῶς, δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἀσχοληθῶμεν περισσότερον μὲ τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα θέτει ἡ σπατάλη, καὶ νὰ ἐπιδιώξωμεν νὰ καταργήσωμεν τοὺς ἀδίκους τρόπους σχηματισμοῦ τῶν τιμῶν τῆς ἐκπαιδεύσεως ποὺ προκαλοῦν ὑπερβολικὰς δαπάνας ἢ νὰ ἐπιδιώξωμεν τὴν κατάργησιν τῶν μὴ ἀναγκαίων ἐπιχορηγήσεων; Δυνάμεθα, πάντως, νὰ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις συμβάλλει σημαντικῶς εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ εἰσοδήματος, ἔστω καὶ ἐὰν ὑπάρχουν διαφωνίαι ὡς πρὸς τὴν ἀκριβῆ ἔκτασιν τοῦ ρόλου τῆς ἢ ἐὰν εἶναι ἀδύνατος ὁ μὲ ἀκριβείαν καθορισμὸς τῆς ἐκτάσεως ταύτης.